

ForUMs innspill til Storingsmelding om fordeling - 9. november 2012

Det er positivt at regjeringen setter rettferdig fordeling på dagsorden og vi håper at Stortingsmeldingen vil gi klare politiske føringer for all norsk utviklingspolitikk. Vi mener at økende ulikhet er en utfordring som bør adresseres gjennom Norges engasjement på landnivå, gjennom multilaterale organisasjoner, internasjonale politiske prosesser. Meldingen må se på de globale driverne for ulikhet og framlegge konkrete politiske tiltak som vil dempe ulikhet og fremme åpenhet og demokratisk innflytelse. Bistand en makt- og økonomifaktor både på land- og regionsnivå, og derfor må fordelingseffekten av samlet norsk bistand også vurderes.

Vi har lagt vekt på tiltak som kan bidra til økt innsyn og åpenhet om «hvor stor kaka er» og hvordan den kan fordeles. Vi vil særlig peke på behovet for åpenhet og økt innsyn i pengestrømmene ut og inn av land. Norge kan bidra til å forhindre kapitalflukt og skatteunndragelse, sikre at norske investeringer virker fordelende, og fremme demokrati og fordelingstiltak internt i land. Åpenhet fremmes gjennom økt kunnskap, et aktivt parlament/opposisjon, et sterkt sivilsamfunn og frie medier. Dette gir økt sosial kontroll over kapitalkrefter og mulighet til å påvirke det svært skjeve maktforholdet mellom rik og fattig. Rettighetsperspektivet mht ulike gruppers rett til tilgang til ressurser, velferd, makt og menneskelig utvikling må stå sentralt i meldingen.

1. Innsyn i, og økning av, ressurser som finnes til fordeling

Dette kan Norge bidra til gjennom å:

- **innføre land-for-land rapportering i Norge med krav om rapportering på landnivå for selskaper i alle sektorer på følgende forhold:**
 - Eksakt navn på selskapet i alle land, inkludert datterselskaper
 - Antall ansatte og lønnskostnader i de enkelte selskaper i hvert land de opererer
 - Brutto fortjeneste i hvert selskap (før skatt)
 - Innbetalt skatt og andre avgifter i hvert enkelt selskap i hvert land
 - Tall for alle kjøp og salg av varer og tjenester, samt finanskostnader i det enkelte land

Disse opplysningene vil gi mulighet til å vurdere om selskapene betaler skatt i samsvar med virkelige aktiviteter og økonomiske resultater, i alle land hvor selskapene opererer. Rapporteringen vil synliggjøre at selskaper i mange land legger igjen svært lite eller ingen skatt, selv om de har stor aktivitet i landet. Det dokumenterer også hvordan internfeilprising brukes for å bokføre inntekter i land (ofte skatteparadis) der det er lavt skattenivå eller nullskatt, men hvor selskapet ikke har noen egentlig aktivitet. Med denne informasjonen tilgjengelig kan man få en offentlig debatt om hva som burde være rettferdig skattebidrag fra selskaper, for å fremme økte inntekter til fordeling.

- **avvikle bruk av skatteparadis for norske aktører og ta initiativ til internasjonal regulering.**

Skatteparadis er et alvorlig hinder for bedre fordeling både fordi de skjuler informasjon om hvem som eier og hvor mye kapital som finnes, og tilbyr skattefritak eller -satsers som fullstendig utkonkurrerer og undergraver andre nasjoners behov for skatteinntekter for å bygge samfunn. Problemet med hemmeligholdet kan løses ved land-for-land rapportering for selskaper. Men man må også sikre innsyn i enkeltpersoners skjulte formuer, og bli enige om felles internasjonalt regelverk for å komme usunn skattekonkurranse til livs. Norge bør derfor:

- Som et minstemål sørge for at norske bistandsmidler ikke går via skatteparadis og på sikt utfase all bruk av skatteparadis for norske personer, selskaper og fond.
 - Arbeide for å få på plass en internasjonal avtale/konvensjon om automatisk informasjonsutveksling.
 - Ta initiativ til at det opprettes et internasjonalt organ med makt til å regulere skattespørsmål.
- **skattlegge finanssektoren ved å innføre skatt på finanstransaksjoner nasjonalt og globalt.**

Finanssektoren er i mange land, også i Norge, fritatt for skatt, og den har vokst til å bli mye større enn realøkonomien. Sektoren har også ekstremt mye høyere profitt enn andre aktiviteter eller næringer, beregnet

til 26 ganger større i gjennomsnitt¹. Det er med andre ord et enormt potensiale for at denne sektoren skal bidra med ressurser til fordeling, både internt i land og mellom land. Norge bør ta initiativ til at det opprettes et globalt fond under FNs oppsyn hvor disse skatteinntektene samles og omfordeles².

2. Hvordan fordele?

Norge bør gjennom privat sektor sikre omfordeling ved å:

- **Stille krav om at alle norske selskaper gjør aktsomhetsvurderinger m.h.t. til miljø og menneskerettigheter i forkant av investeringer og der det er stor risiko for brudd, og at norske myndigheter fryser støtteordninger ved brudd.**
- **Påse at selskapene aktivt bekjemper korrupsjon.**
- **Være en aktiv pådriver for at OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv blir kjent og etterlevet.**
- **Kreve at bistandsfinansierte næringslivsaktører rapporterer på utviklingseffekt.**
- **Å stille krav til positive ringvirkninger lokalt og internt i selskapene ved å sysselsette lokalt ansatte, gi levelønn, lik lønn for likt arbeid og organisasjons- og forhandlingsrett.**
- **Påvirke norske statseide og bistandsfinansierte selskaper til å inngå globale rammeavtaler med fagbevegelsen.**

Norge bør videre sikre bedre omfordeling gjennom å:

- **Evaluere og måle utviklings- og fordelingseffekten av samlet norsk bistand.** Norge må sikre at bistandsinnsatsen og -arkitekturen bidrar til rettferdig fordeling, sosial utjevning og til å styrke nasjonal forvaltning og sivilsamfunnets vilkår.
- **Øke støtten til demokratiske endringsaktører (sosiale bevegelse, organisasjoner og media).** Aktører som kan kreve at myndighetene skattlegger og fordeler inntektene rettferdig. Aktører som kan kreve at staten tar sitt ansvar for å innfri befolkningens like økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter uavhengig av sosialøkonomisk bakgrunn. Aktører som fremmer mer rettferdig fordeling av politisk makt og deltakelse for kvinner, barn og unge samt andre diskriminerte befolkningsgrupper.
- **Samarbeide politisk med og gi bistand til land som ønsker å styrke universelle velferdstjenester slik at også de fattigste får tilgang.** Støtt oppbygging av velferdssystemer som virker sosialt utjevne, som lik tilgang til utdanning, helse og sosialtjenester (inkl. kontantoverføringer) av god kvalitet.
- **Arbeide bilateralt, gjennom de multilaterale organisasjonene og sammen med sivilt samfunn for at utviklingssamarbeid skal bidra til å innfri rettighetene til fattige- og diskriminerte befolkningsgrupper.**
- **Arbeide for at nye tusenårsmål etter 2015 forplikter landene til rettferdig fordeling av inntekt og lik tilgang til velferdstjenester, også for de fattigste og diskriminerte befolkningsgrupper.**
- **Ta opp brudd på sosiale og økonomiske rettigheter i politisk dialog med land som systematisk diskriminerer deler av befolkningen på bakgrunn av kjønn, alder, etnisitet, kaste, religion, geografisk bosted.** Fremhev at disse har lik rett til ressurser og politisk innflytelse.
- **Øke støtten til programmer som fremmer «access to justice» gjennom styrking av uavhengig rettsvesen og kraft til å håndheve både sivile, politiske, sosiale og økonomiske rettigheter.**
- **Styrke fordelingssiden av programmene Skatt for utvikling og Olje for utvikling.** Sivilsamfunnskomponenten i begge programmer bør styrkes.
- **Krympe budsjettstøtte til land som ikke skattlegger uttak av naturressurser.** Norge må ikke fortsette å bistandsfinansiere land som unnlater å drive inn og fordele inntektene av ressursuttak.
- **Støtte initiativer som gir innsyn og demokratisk deltagelse i budsjettprosesser og sporing av bruk av midlene helt ut på lokalnivå for.eks. Public Expenditure Tracking.**

¹ [McKinsey Quarterly, Jan 2008: What's in store for global banking?](#)

² For mer detaljert informasjon om dette forslaget, se www.robinhoodskatt.no